

Heburune

Alaa Falan Naxan Nasiga

Heburune Ma

Naxan yo na Kitabun yireni ito xaran a yerem ma, a luma nən na kanna xa alo a kawandi raməen nin. Kitabun yireni ito səbəxi nən alo kawandi ba daxin na. Kitabun yireni ito rajanna a ytama a səbəxi muxune nan ma. A mən mi a səbəe muxun fan mayitaxi. Yanyina nde, Kitabun yireni ito səbəxi Romi kaane nan ma (13.24). Feen naxan kolonxi Kitabun yireni ito səbəe muxuna fe yi, Yahudiyan na a ra naxan dənkəleyaxi Marigi Yesu ma. Muxun naxan a səbəxi, a Tawureta nun Yaburi Kitabun yirene kolonxi ki faj. A Kitabun yireni ito səbəxi Yahudiya gbətəye ma naxanye fan bata yi dənkəleya Yesu ma alo a tan. Koni, e to naxankataxi Yesu xinla fe ra, e xətematəɔn na a ra Yahudiya dinan ma. E yi e mema nən dənkəleyaan na Yesu ma. Kitabun səbəe muxuna e kawandima nən a e xa e sənbə so e dənkəleyani, a yi Alaa Muxu Sugandixin fisamantyaan mayita alogo e nama xətə e namun fonne ma. Yanyina nde Kitabun yireni ito səbəe nən jee tonge saxan Yesu keli xanbi sayani.

Kitabun yireni ito yitaxunxi yire dəxə firin nan na. A yire singena (1.1-10.18) Alaa Muxu Sugandixina fisamantenyana feen nan falama. Fa fala a dangu nabine ra (1.1-3), a mən dangu malekane ra (1.4-2.18), a dangu Nabi Musa nun Yosuwe ra (3.1-4.13); a tan nan keden findixi habadan saraxan na, a gbo dangu Layiri Fonne

saraxarali gbeene ra (4.14-7.28); a saraxa kamalixin baxi n n naxan ba san a ma keden pe a muxune rakisi han habadan, a dangu Layiri Fonna saraxa wuyaxine birin na (8.1-10.18).

Kitabun yire firindena (10.19-13.19) na muxune s nb  soma alogo e xa lu d nk leyani (10.19-39) e nama x te dina g t  ma. En misali k nd ne toma m enna nin lan Layiri Fonna d nk leya muxune ma (Sora 11), a m n a falama d nk leya muxune y en xa lu tixi Alaa Muxu Sugandixin na, e yi n  n s t  alo a tan (12.1-11). A yelin xanbini yamarina nde fiy  e ma e nun a yi e kawandi (12.12-13.19), Kitabun s b  muxun a r janma duba tiin nan ma e nun x nt nne (13.20-25).

Kitabun s b  muxun mi danma fala jaxum ne xan tun ma alogo a xa a Kitabun xaran muxune mali e tunnax leni. A a y bama e xa a d nk leya muxune t r ma dunuja ayi, a m n yi Alaa Muxu Sugandixina wanla xunna fala. Fa fala a faxan bata kisi feen nakamali saraxa yo mi yi n   naxan nakamale. Nayi, a muxune mafanma e xa lu Alaa Muxu Sugandixin f x  ra. En fan lan en Habadan Alaa Muxu Sugandixi fisamantenna xuiin suxu.

Yesu gbo malekane xa

¹ Waxati danguxini, Ala falan ti n n en benbane xa nabine x n san a ma wuyaxi nun ki wuyaxi yi. ² Koni a falan tixi en tan xa waxati r janni ito nin a Dii X m n x n. A bata daala birin sa a Dii X m n sagoni alo a k ena. A dunuja daxi a tan nan baraka yi. ³ Alaa Dii X m n findixi a binyen n r n nan na. Ala maligan y t en nan a ra. A dunuja yisuxi a falan s nb n nan na. A

to yelin yulubi xafarin nakamalε, a yi dəxə Ala
Sənbən Birin Kanna yiifanna ma ariyanna yi.

⁴ Alaa Dii Xəmən tiden yi gbo ayi dangu
malekane ra, a yi xinla fi a ma naxan dangu e
xinle ra. ⁵ Bayo, Ala mi a falaxi a maleka yo xa, a
naxa,

“N ma dii xəmən nan i tan na,
n bata findi i fafe ra to.”*

A mən mi a fala maleka yo xa, a naxa,

“N findima nən i fafe ra,
i fan yi findi n ma dii xəmən na.”†

⁶ Ala to a diin nafa dunuŋa yi alo dii singena, a
mən naxa,

“Alaa malekane birin xa a batu.”‡

⁷ A mən yi a fala malekane fe yi, a naxa,

“Alaa malekane luma nən alo foyena,
a walikəne yi lu alo təe degəna.”§

⁸ Koni a mən yi a fala a dii xəməna fe yi, a naxa,
“Ala, i luma nən i ya mangaya gbedəni habadan!

I ya manga dunganna yi findi tinxinyaan taxam-
asənna ra.

⁹ Tinxinna rafan i ma,
fe naxin mi rafan i ma.

Nanara, Ala, i ya Ala bata i rafisa i bodene xa
a səwa turen sa i xunni i sugandi feen na.”*

¹⁰ A mən naxa,

“Marigina, i bəxə xənna da nən
xabu a fələni.

I yii fəxən nan kore xənna ra.

¹¹ Ne birin danguma nən,
koni i tan luma nən na.

* **1:5:** Yaburin 2.7 † **1:5:** Samuyəli Firinden 7.14 ‡ **1:6:**
Sariyane 32.43 § **1:7:** Yaburin 104.4 * **1:9:** Yaburin 45.7-8

Ne birin forima nən
e kala alo dugina.

¹² I yi e yisa alo domana,
e yi masara alo dugina,
koni i tan luma nən i kiini,
i siin fan dan mi na mume!"[†]

¹³ Ala mən mi a fala a maleka yo xa, a naxa,
“Dəxə n yiifanna ma,
han n yi i yaxune sa i sanna bun.”[‡]

¹⁴ Malekane mi findixi Alaa walikə totarene xan
na ba, a naxanye rasigama kisi muxune malideni?

2

Ejəxə lu kisi feen xən

¹ Nanara, en bata feen naxanye mə, fo en xa en
jəxə lu nən ne xən alogo en nama kiraan bejin.

² Amasətə, malekane* fa xərayaan naxanye rali
en benbane ma lan sariyan ma, ne birin sux-
utareyaan saranma nən a kala muxune ra alo a
daxa kii naxan yi. ³ Nayi, en fa ratangama di, xa
en na en mə kisi gbee sifani ito ra, Marigin yətəen
singe naxan nali, na xanbi ra, a ramə muxune fan
yi a jəndin yita en na? ⁴ Ala fan e sereya baan
fari sa nən taxamasenne nun qəbanako feene nun
sənbə fe sifa wuyaxi ra, a yi a Nii Sarıjanxin
kewanle yitaxun e ra a sagoni.

Yesu en nakisimana

⁵ Awa, en yire famatən naxan ma fe falama, Ala
mi na luma malekane xan sago yi. ⁶ Koni sereyani
ito səbəxi Kitabun yirena nde yi, a naxa,

[†] **1:12:** Yaburin 102.26-28 [‡] **1:13:** Yaburin 110.1 ^{*} **2:2:**

Yahudiyane namunne xaranna kui, Nabi Musa Alaa sariyane sətəxi
malekane nan xən ma.

“Nanse daŋəxən na,
i to i yengi dəxi a xən.

Nanfera i jəxə luxi adamadiin xən?

⁷ I a daxi nən,
a nərən yi maso malekane ra.

I binyen nun xunnayerenna fi a ma.

⁸ I bata seen birin lu a bun.”[†]

A to seen birin luxi adamadina nəən bun, Ala mi sese lu naxan mi xuru a nəən bun. Hali na, iki en mi a toma fa fala seen birin muxuna nəən bun ma. ⁹ Koni en na a toma fa fala, Ala Yesu magodo nən waxati dungidi dangu malekane ra, alogo a xa faxa masətə Alaa hinanna xən muxune birin xa. Iki en na a mangayaan binyen nun a xunna kenla toma a faxana fe ra a tin naxan ma. ¹⁰ Ala naxan seen birin da a yetə xa, a yi waxyi adamadi wuyaxi raso feni a binyeni. Na yi lanxi, a to en nakisimana fe rakamali a tərən xən.

¹¹ Bayo Yesu naxan muxune rasarijanma e nun a naxanye rasarijanxi, ne birin fafe keden. Nanna, Yesu mi yagima a falə ne ma, “Ngaxakedenne.” ¹² A naxa Kitabuni,

“N na i xinla ralima nən ngaxakedenne ma.

N ni i matəxəma nən yamaan ye.”[‡]

¹³ Kitabun mən naxa, “N nan n yigi sama Ala nin.” A mən naxa, “Nxu nun n ma diine nan ito ra, Ala naxanye fixi n ma.”[§]

¹⁴ Nayi, bayo Yesu a muxune findixi adamadiine nan na fati bəndən nun wunli, Yesu fan yetəen bata lu alo e tan. Na ma, a yi Yinna Manga Setana halagi a yetəna sayaan xən ma sənbən yi naxan yii sayaan xun na. ¹⁵ A na ligaxi nən alogo naxanye

[†] 2:8: Yaburin 8.5-7 [‡] 2:12: Yaburin 22.23 [§] 2:13: Esayi 8.17-18

yi sayaan gaxun konyiyani e dunuja yi gidini, a xa ne xərəya. ¹⁶ Amasətə a mi faxi malekane xan malideyi, koni fə Iburahima bənsənne. ¹⁷ Na nan a ligə, a yi lu alo a ngaxakedenne feen birin yi, alogo a xa nə saraxarali kuntigyaan wanla kə Ala xa kininkininna nun təgəndiyani, a yi Ala solona yamaan yulubine xafari feen na. ¹⁸ Bayo Setana kataxi a xa a fan natantan, a tan yətəen yi tərə na feni, nayı, a ferəna a xa, a yi muxune mali e nəma e ratantan feene de waxatin naxan yi.

3

Yesu dangu Nabi Musa ra

¹ Nanara, ngaxakeden muxu rasariñanxine, Ala bata ε tan naxanye xili, ε xaxili lu Yesu a fe xən, Alaa Xəraan nun Saraxarali Kuntigi Singena, en naxan ma fe falama yamani. ² Muxu təgəndiyaxin nan yi a ra Ala xa, naxan a sugandixi alo Musa yi kii naxan yi Alaa banxin birin yi.* ³ Banxi tiina xunna kenla gbo dangu banxin yətəen na. Nanara, Yesu a xunna kenla gbo Musaa xunna kenla xa. ⁴ Awa, muxune nan banxine tima, koni Ala nan seen birin daxi. ⁵ Musa tan təgəndiya nən wali kədeni Ala xa a banxin muməni, a sereyaan ba lan na feene ma Ala yi fama naxanye ligadeni. ⁶ Koni Alaa Muxu Sugandixin tan luxi na alo Alaa Dii Xəmən naxan a banxin xun na. En findixi a banxin nan na, xa en na en wəkile, en yi en ma yigin namara en naxan matəxəma.

Matabuna Alaa yamaan xa

* ^{3:2:} A mato Yatəne 12.7 kui.

⁷ Nayi, alo Alaa Nii Sarijanxina a falaxi kii naxan yi, a naxa,

“Xa ε Ala fala xuiin me to,

⁸ ε nama ε bɔjəni xədəxə

alo ε yi murutexi Ala ma waxatin naxan yi,
ε yi matoon xun ti Ala ra tonbonni.

⁹ Ε benbane n bunba nən mənni, e yi n matandi,
hali e to n kewanle birin to jee tongue naanin.

¹⁰ Nayi, n xələ nən na waxatin muxune ma, n naxa,
‘E bɔjən makuya n na waxatin birin,
e mi n ma kiraan xən.’

¹¹ N yi n kələ n ma xələni, n naxa,
‘E mi soε n ma matabudeni mumε! ’ ”[†]

¹² Ngaxakedenne, ε a ligə ε yeren ma, bɔjənaxin nun dənkəleyatareyaan nama lu ε sese yi naxan a ligε ε xətə habadan Ala fəxə ra. ¹³ Koni ε bode ralimaniya ləxə yo ləxə, fanni en mən na waxatini Kitabun naxan ma fa fala “To” alogo ε tan nde nama tantan yulubin xən, ε tengbesenje ayi.

¹⁴ Amasətə en bata findi Alaa Muxu Sugandixin gbeene ra, xa en lu en ma təgəndiyaan singeni, han a rajanna.

¹⁵ Kitabun naxa,

“Xa ε Ala fala xuiin me to,

ε nama ε bɔjəni xədəxə

alo ε yi murutexi Ala ma waxatin naxan yi.”[‡]

¹⁶ Awa, ndee yi ne ra, naxanye Alaa falan mε, e murutə a xili ma? Ne findixi muxune nan na Musa naxanye ramini Misiran yamanani. ¹⁷ Ala xələ ndee ma jee tongue naanin? Naxanye yulubin ligə, e faxa tonbonni. ¹⁸ Ala a kələ ndee a fe ra, a e mi soε a matabu yireni? Naxanye tondi a falan

† 3:11: Yaburin 95.7-11 ‡ 3:15: Yaburin 95.7-8

suxε, a yi falan tima ne nan ma fe yi. § 19 En bata a to nayi, fa fala e mi yi nœ soε matabudeni lan e dənkəleyatareyaan ma.

4

Matabudena Alaa muxune xa

¹ Nayi, Ala to en tuli sa, a en nœ soε nœn a matabudeni, en na a liga en yeren ma nayi alogo ε tan nde nama lu alo ε fulaxi na ra. ² Bayo Alaa falan Xibaru Fajin nali nœn en fan ma alo na waxati danguxin muxune. Koni e falan naxan mε, na tœnœ yo mi lu e tan ma, amasœtœ naxanye a rame, ne mi a suxu dənkəleyani. ³ En tan naxanye dənkəleyaxi, en tan soma nœn na matabudeni alo Ala a fala kii naxan yi, a naxa,
 “N bata n kœlœ n ma xœlœni, n naxa,
 ‘E mi soε n ma matabudeni mume!’ ”*

Anu, Alaa wanla bata yi kamali xabu dunuja da waxatini. ⁴ Amassœtœ ito falaxi Kitabun yirena nde yi xii soloferedena fe yi, a naxa, “Ala yi a matabu a wali keen xii soloferede lœxœni.”† ⁵ A mœn naxa Kitabun yireni ito yi, “E mi soε n ma matabudeni mume!” ⁶ Na bunna nœen fa fala ndee gbœteye soε nœn, ba muxune ra naxanye singe Alaa falan Xibaru Fajin mε, e mi so lan e fala suxutareyaan ma. ⁷ Nanara, waxati xunkuye to dangu, Ala mœn yi lœxœ nœnen sa, a yi na feen fala Dawuda a Kitabun kui, a yi na lœxœ nœnen xili sa fa fala “To.”
 A naxa,
 “Xa ε Ala fala xuiin mε to,
 ε nama ε bœjœni xœdœxœ.”

§ 3:18: A mato Yatene 14.1-35 nun Yaburin 95.11 kui. * 4:3:
 Yaburin 95.11 † 4:4: Dunuja Fœlœn 2.2

⁸ Awa, xa Yosuwe bata yi yamaan naso Alaa matabudeni nun, Ala mi yi ləxə gbetə a fe fale na xanbi ra. ⁹ Na bunna nəen fa fala matabuden mən Alaa yamaan xa yeen na. ¹⁰ Amasətə muxu yo so Alaa matabudeni, na fan a matabuma nən alo Ala a matabuxi kii naxan yi. ¹¹ Na ma, en kata en so matabudeni, alogo muxu yo nama findi fala suxutaren na alo en benbane.

¹² Amasətə Alaa falana, niiramaan na a ra, a sənbən gbo, a dəen xanxan dangu silanfanna də firin kannra.[‡] A soma nən han a səndəmən nun niin yətəen fata, e nun fatin nadəxədene nun fasane. A muxun miriyane nun a natane makitima nən. ¹³ Ala dali se yo mi luxunxi a ma. Ala feen birin toma. En birin en dəntəgəma nən a xa.

Saraxarali kuntigin nan Yesu ra

¹⁴ Nanara, bayo saraxarali kuntigi gbeena en yii naxan kelixi kore, Yesu Alaa Dii Xemena, nayi en na en səbə so en ma dənkəleyani, en naxan ma fe falama yamani. ¹⁵ Amasətə en ma saraxarali kuntigina en ma fangatareyaan kolon, bayo Setana kata nən a fan natantandeni kiin birin yi alo en tan, anu, a mi yulubi yo ligi. ¹⁶ Nanara, en na en maso Ala hinantenna manga gbəden na xaxili ragidini alogo en xa kininkininna nun hinanna sətə en makoon naxanye ma.

5

Yesu nan en ma saraxarali kuntigin na

¹ Saraxarali kuntigine birin sugandima nən adamadiine yε, alogo e xa wali Ala xa, e yi kise

[‡] **4:12:** Silanfanna: Sofane yəngəso dəgəmana.

ralixine nun saraxane ba yulubi xafarin na. ² E nœ xaxilitarene nun muxu tantanxine famunjœ nœn, bayo e tan fan yœtœen tantanma. ³ E yulubi xafari saraxane bama e tan yœtœna fe ra na nan ma, e nun yamaan xa. ⁴ Muxu yo mi saraxarali kuntigyaan xunna kenla fenjœ a yœtœ xa. Ala nan a xilixi alo a Haruna xili kii naxan yi.

⁵ A na kii nin, Alaa Muxu Sugandixin mi saraxarali kuntigi binyen sœtœ a yœtœ ra, koni Ala a fala nœn a xa, a naxa,
“N ma dii xœmœn nan i tan na,
n bata findi i fafe ra to.”*

⁶ A mœn yi a fala Kitabun yire gbœtœ yi, a naxa,
“Saraxaraliin nan i ra habadan,
alo Mœlikisedeki yi kii naxan yi.”†

⁷ Yesu yi dunujœ yi waxatin naxan yi, a yi Ala maxandima, a xuini te, a yœegeen yi mini, a yi Ala mafan naxan yi nœ a rakise sayaan ma. Ala yi a xuiin name bayo a yi xuruxi a ma. ⁸ Koni hali Alaa Dii Xœmœn to a ra, a a xaran nœn fala suxun ma a tœrone yi. ⁹ Yesu a fe kamali waxatin naxan yi, a yi findi habadan Marakisi Tiin na muxune xa naxanye birin a xuiin suxuma. ¹⁰ Ala yi a findi saraxarali kuntigin na alo Mœlikisedeki yi kii naxan yi.

Senbe soon dœnkœleyani

¹¹ Fe wuyaxi nxu kui a fala daxin na ε xa lan feni ito ma, koni a yœba raxœlœ ε xa, bayo ε mi a famuma xulen. ¹² A yi lan nun ε yi findi karamœxœne ra waxatini ito yi, anu han iki ε makoon mœn ε xaran muxun ma lan Alaa falan fe singene ma. ε luxi

* **5:5:** Yaburin 2.7 † **5:6:** Yaburin 110.4

alo dii jøren naxan mən xijen na bayo ε mi donse xødexen donjε singen. ¹³ Muxun naxan mən xijε minni, dii jøren nan na ra. A mi xaranna kolon lan tinxinyaan ma. ¹⁴ Koni fonne nan gbee donse xødexen na. Naxanye dønkøleya bata kɔxø, ne bata e yεtε xaran fe fajin nun a jaxin tagi rabaan ma.

6

¹ Nanara, en dangu Alaa Muxu Sugandixina xaranna fe singene ra, en siga yεen na, hali en nama fa xεtε fe føløne ma sønøn alo itoe: en na en xun xanbi so fena wali jaxine yi naxanye muxun xalima yahannama, e nun dønkøleyana Ala ma, ² e nun xaranna muxu rafu feene ma igeni e tubi xinla ma e nun yii saan muxune ma Ala maxandini e nun faxa muxune rakenla sayani e nun habadan kitina. ³ Xa Ala tin, en sige nən yεen na.

⁴ Amasøtø naxanye bata yi kənenna søtø sanja ma keden, e Ala kisin søtø, e yi Alaa Nii Sarjanxin søtø, ⁵ naxanye bata yi Alaa falan jaxunna kolon e nun waxati famatøøn sønbene, ⁶ ne na ba dønkøleyani, e mi fa nøe raxεtε sønøn, e mən yi tubi. Amasøtø ne luxi nən alo e mən Alaa Dii Xemen nan gbangbanma wudin ma, e yi a rayarabi yamaan yetagi.

⁷ A misaala, bøxøn naxan tule igen søtøma waxatin birin, a si seene sabati a kanna xa, Alaa barakan nan na ra. ⁸ Koni bøxøn naxan janle nun tansinne tunna raminima, na tønø mi na, a masoxi Alaa dangan nan na. A rajanni, tεen yi a gan.

⁹ Koni n xanuntenne, hali nxu falan tima na kiini, nxu laxi a ra, a fe gbøtε nan ε tan yεε ra lan ε kisi feen ma. ¹⁰ Bayo tinxintare mi Ala ra. A

mi jinanma ε wanle xən, e nun ε xanuntenyaan naxan yitaxi a ra ε to a yama sarijanxin malima han iki. ¹¹ Nxu waxi a xən ma, ε keden kedenna birin xa lu na tunnafanni han a rajanna alogo ε yengi seen naxanye ma, ε ne sətə. ¹² Nxu mi waxi, ε xa tunnaxələ ayi. Koni fə ε xa na dənkəleya muxune raliga naxanye dija alogo Ala ε tuli saxi naxan na, ε na sətə.

Alaa layirina

¹³ Ala Iburahima tuli sa waxatin naxan yi, a yi a kələ a yetə yi, bayo muxe mi na a kələε naxan yi naxan gbo a tan xa. ¹⁴ A yi a fala, a naxa, “N na i barakama nən han! Ibənsənna wuyama ayi nən.”* ¹⁵ Iburahima yi dija, a yi a legeden, Ala a tuli sa naxan na, a yi na sətə. ¹⁶ Adamadiine e kələma fena nde yi naxan gbo e tan xa, e kələn yi e falan sənbə so alogo muxune nama e matandi. ¹⁷ Nanara, Ala yi Iburahima tuli sa, a yi a kələ alogo naxanye yi lan e na feen sətə, ne xa a kolon a na fe ragidixin mi masarama. ¹⁸ Ala na ligə nən alogo en tan naxanye a falan findixi en yigin na en xaxili tixi naxan na, en xa limaniya ki fajı, a to na yitaxi en na fe firinna xən, naxanye mi maxətə, Ala mən mi wulen falə. ¹⁹ Na yigina en yii alo kunkin balana a rati seen na igen bun ma[†] naxan sigama han yire sarijanxin yε masansan dugin xanbi ra en niin nasuxu seen na barakani ²⁰ Yesu singe soxi en xa

* **6:14:** A mato Dunujna Fələn 22.16-17 kui. † **6:19:** Kunkin balani ito findixi wure gbee kənkərənxina nde nan na naxan xidima kunkin ma yələnxənna ra. A wolima igeni alogo a xa sa digi geməna nde ra igen bun ma, a kunkin naxara. Yireni ito niin gbee maraxara seen misalixi na kunki raxara seen nan ma.

denaxan yi, bayo a bata findi habadan saraxarali kuntigin na, a lu alo M^{elikisedeki}.

7

M^{elikisedeki} saraxaraliyani

¹ M^{elikisedeki}* nan yi Salemi mangan na e nun Kore X^{ənna} Alaa saraxaralina. Iburahima yi kelima y^{əngəni} waxatin naxan yi, a mangane no naxan yi, M^{elikisedeki} yi siga a ralandeni, a yi duba a xa. ² Iburahima yi a se tongoxine birin yaganna so a yii. M^{elikisedeki} xinla bunna n^{ee}n “Tinxin Mangana.” Salemi mangan nan m^{ən} yi a ra nun, na fan bunna n^{ee}n “B^{əjne} Xunbeli Mangana.” ³ A baba mi kolon, a nga mi kolon, a xabila mi kolon, a siimayaan f^{ələn} nun a rajanna mi kolon. A luxi n^{en} alo Alaa Dii X^{əməna} naxan luma saraxaraliyani habadan.

⁴ E a gbo kii mato, hali en benba Iburahima y^{ətəe}n seen naxanye tongo y^{əngəni}, a ne yaganna so a tan nan yii. ⁵ Sariyan naxa, a Isirayila yamaan b^{ənsənn}ne lan e xa yaganna so Lewi b^{ənsənn}na muxune nan yii, saraxaraline.[†] Anu, ngaxakedenmane nan e ra, e birin minixi Iburahima b^{ənsənn}na nin. ⁶ M^{elikisedeki} tan mi yi findixi Lewi b^{ənsənn}na muxu ra, koni a yaganna s^{ətə}n^{en} Iburahima ra, Ala naxan tuli sa. M^{elikisedeki} yi duba a xa. ⁷ Anu, matandi mi naxan na, naxan duban tima, na dangu duba s^{ətən} na. ⁸ Lewi muxun naxanye yaganne rasuxu, ne faxama n^{en}, koni M^{elikisedeki} tan mabinni, Kitabun naxa a

* **7:1:** M^{elikisedeki} a feen mato Dunupa F^{ələn} 14.17-20 kui.

† **7:5:** A mato Yatene 18.21 kui.

na mi faxaxi. ⁹ Na kui a luxi alo Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye yaganna rasuxuma, hali ne fan yaganna ba nɛn Melikisedeki xa Iburahima sabun na. ¹⁰ Bayo Lewi bɔnsɔnna muxune mɔn yi e benba Iburahima fatini, a naralan Melikisedeki ra waxatin naxan yi.

¹¹ Xa feene yi nɔe rakamale Lewi bɔnsɔnna saraxaraliyaan barakani nun, yamaan sariyan sɔtɔ naxan xɔn, e makoon mi yi birama saraxaraliya gbɛtɛ ma na xanbi ra nun naxan luxi alo Melikisedeki hali ba Haruna bɔnsɔnne ra. ¹² Bayo saraxaraliyaan na masara, fɔ sariyan fan xa masara. ¹³ Feni itoe fala Yesu naxan ma fe ra, na barixi bɔnsɔn gbɛtəni, saraxaraliin munma yi mini bɔnsɔnna naxan yi. ¹⁴ A kolonxi nayi fa fala en Marigin barixi Yuda bɔnsɔnna nin. Awa, Musa saraxarali feen fala waxatin naxan yi, a mi na bɔnsɔnna fe fala.

Saraxarali gbɛtɛ alo Melikisedeki

¹⁵ Feni ito fixama nen dangu na ra xa saraxarali gbɛtɛ fa naxan luxi alo Melikisedeki ¹⁶ naxan mi findixi saraxaraliin na sariyan xɔn a benbane fe ra, koni a findixi saraxaraliin na a faxatareyaan nan sɛnbɛ xɔn. ¹⁷ Amasɔtɔ Kitabun bata a fala, a naxa, “Saraxaraliin nan i ra habadan, alo Melikisedeki yi kii naxan yi.” ¹⁸ Awa, yamari fonna bata ba na a sɛnbɛtareyana fe ra, a tɔnɔ to mi yi na. ¹⁹ Bayo sariyan mi sese rakamalixi. Koni yigi fisamantenna bata mini, en na en masoma Ala ra naxan baraka yi.

²⁰ Na fe nɛnɛn mi tixi kɔlɔn xanbi. Bonne findi saraxaraline ra waxatin naxan yi, na kɔlɔ sifan mi

‡ 7:17: Yaburin 110.4

ti. ²¹ Koni Yesu findixi saraxaraliin na kələn nan xən, Ala a fala a xa waxatin naxan yi, a naxa, “Marigin bata a kələ, a mi a xuiin maxetəma, a naxa, ‘Saraxaraliin nan i ra habadan.’ ”[§]

²² Kələni ito bata Yesu findi layirin xui kəndən na en tan xa.

²³ Saraxarali singene yi wuya bayo e yi faxama, ²⁴ koni Yesu tan luun nən habadan. A saraxaraliyaan fan luma nən habadan. ²⁵ Nayi, a nəe muxune rakise nən yati naxanye fama Ala ma Yesu barakani amasətə a tan luma nən habadan Ala solona fe nan na.

²⁶ En makoon yi na saraxarali kuntigi sifan nan ma: naxan sarijan, a mi fe naxi rabama, fə mi naxan na, naxan mi yulubi kanne yε, naxan yitexi kore xənna ma. ²⁷ A tan mi ligaxi alo saraxarali kuntigin bonne, amasətə ne saraxan bama ləxə yo ləxə e yətə yulubine fe ra e nun yamaan yulubine fe ra. Koni Yesu tan a yətə ba nən saraxan na yamaan yulubine fe ra sanja ma keden pe han habadan. ²⁸ Musaa sariyan yi adamadi sənbətarene nan dəxəma saraxarali kuntigine ra, koni Ala a kələ falan naxan ma sariyan xanbi ra, na a Dii Xəmen nan dəxəma naxan bata yelin kamalə han habadan.

8

Yesu nan en ma saraxarali kuntigin na

¹ En ma falan birin xunna nan ito ra: En ma Saraxarali Kuntigin dəxi Alaa Mangaya gbedən yiifanna ma ariyanna yi. ² A walima yire

sarijanxin y^et^eni, Marigina a y^et^e batuden naxan tixi, adamadiine mi naxan ti.

³ Saraxarali kuntigin birin d^oxi n^en alogo e xa kiseene nun saraxane rali Ala ma, nayi f^o sena nde xa lu a fan yii a naxan b^e saraxan na. ⁴ Xa a yi dunujani nun, a mi yi findima saraxaraliin na nun, amas^o gb^eteye na naxanye Ala kiseene ralima alo sariyana a falaxi kii naxan yi. ⁵ Na saraxaraline walima yire sarijanxin naxan yi, men findixi ariyanna fe misaala nun a nininna nan na. Nanara, Ala Musa rakolon na ki, a to yi Ala Batu Bubun tima, a naxa, “A liga i yeren ma, i yi e rafala alo n na a misaala yitaxi i ra geyaan fari kii naxan yi.” ⁶ Koni iki, Yesu bata wanla s^ot^o naxan fisa saraxaraliin bonne wanla xa bayo a bata fa layirin na naxan fan Layiri Fonna xa, bayo na en tuli sa feen naxanye ra, ne fan a fonna xa.

⁷ Xa f^e yo mi yi layiri singen na nun,[†] en mako mi yi fa a firinden ma nun. ⁸ Koni Ala yi f^een to a muxune ra, a yi a fala, a naxa,
“Marigin naxa, ‘Na waxatin fama,
n layiri n^en xidima
nxu nun Isirayila nun Yuda yamane tagi waxatin
naxan yi.

⁹ A mi ligama
alo n layirin naxan xidi nxu nun e benbane tagi,
n to e yii rasuxu
n yi e ramini Misiran yamanani.
Amas^o e mi n ma layirin suxu,
n fan yi e rabejin.’

* **8:5:** X^or^oyaan 25.40 † **8:7:** Layiri singena fe mato X^or^oyaan 24.3-8 kui.

Margin naxa na kiini.

¹⁰ Layirin ni i ra,

n naxan xidima nxu nun Isirayila yamaan tagi.

Margin naxa iki:

Na waxatin na dangu,

n na n ma sariyane sama nən e xaxinli,

n yi e səbe e bəŋeni.

N findima nən e Ala ra,

e yi findi n ma yamaan na.

¹¹ Muxu yo mi fa a boden maxaranma,

muxu yo mi a falə a ngaxakedenna xa,

a naxa, ‘I xa Margin kolon,’

bayo e birin n kolonma nən,

keli muxudin ma han muxu gbeena.

¹² N dijama nən e tinxintareyaan ma,

n yi e yulubine xafari.”[‡]

¹³ Ala to na layirin xili sa a nənəna, na bunna nən
a nənəna bata lu a fonna jəxəni. Seen naxan bata
fori, na tununma nən.

9

Yesu saraxana

¹ Layiri singen kui, yamarina ndee yi na nun lan Ala batu feen nun a yire sarijanxina fe ma dunuja muxune naxan tixi a xa. ² E Ala batu bubun ti nən nayi. Na bubun kui singen yi xili Yire Sarijanxina. Lenpune dəxə seen yi na, e nun tabanla nun burun naxanye ralixi Ala ma. ³ Yə masansan dugin firinden xanbi ra, bubu kui gbətə yi na naxan yi xili Yire Sarijanxi Fisamantenna, ⁴ e nun a wusulan saraxa gande xəma daxina,

[‡] **8:12:** Yeremi 31.31-34

e nun a Layiri Kankirana.* Xəmaan yi saxi na kankiraan birin ma. Xəma kundidin yi na kui, Manna donseen† fan yi na kui. Haruna dunganna fan yi kankiraan kui naxan bata yi a majingi e nun gəmə walaxane layirin yi səbəxi naxanye ma. ⁵ Na Layiri Kankiraan xun ma, maleka gubugubu kan nərəxine sawuran yi na. E gubugubune yi bandunxi kankiraan dəraganla xun ma, Ala solonaden na. Koni en nama na feene birin yeba iki.

⁶ Feene birin to yitən na kiini, saraxaraline yi soma nən na yire singeni waxatin birin alogo e xa e wanla rakamali. ⁷ Koni yiren firindeni, saraxarali kuntigin nan tun keden yi soma na sanja ma keden jneen bun ma. Anu, fə a saraxan wunla xali, a yi a rali a yetə yulubine nun yamaan yulubine xafari seen na. ⁸ Alaa Nii Sarıjanxin munma yi a kiraan makenən yamaan yi soma yire sarijanxi fisamantenni naxan xən Ala batu bubu singen yi tixi waxatin naxan yi. ⁹ Misaala nan na ra waxatini ito xa. Nanara, kiseene nun saraxan naxanye yi ralima Ala ma, ne mi yi nəe Ala batu muxune səndəməne sarijanje. ¹⁰ Tənna nan tun yi ne ra lan donseenə nun min seene ma e nun fati maxana e dinan kiine ma, naxanye yi daxa han waxati nənən yi a li.

¹¹ Koni Alaa Muxu Sugandixin to fa alo saraxarali kuntigin naxan fe fajine rafa, a danguxi Ala Batu Banxi fisamantenna nin naxan kamalixi, muxune mi naxan tixi, dunuya gbee mi naxan na.

* ^{9:4:} 9.4 Layiri Kankirana fe mən səbəxi Xərəyaan 25.10-22 kui.

† ^{9:4:} Manna donsena a fe mato Xərəyaan 16.13-15 nun 16.31 kui. Donseen nan yi a ra Ala yi naxan fima a yamaan ma tonbonni.

¹² Yesu to so Yire Sarjanxi Fisamantenni, a mi kötön wunla xan ba saraxan na de hanma tura dina, a yete wunla nan ba sanja ma keden pe, a yi en xunba habadan. ¹³ Amasətə kötön wunla hanma turana, e nun jinge gile ganxin xubena, xa ne xuya muxu xəsixine ma, na yi e fati bəndən nasarijan, ¹⁴ nayi, Alaa Muxu Sugandixin wunla sənbən gbo dangu na ra! Amasətə, a bata a yete ba saraxa fetaren na Ala xa, Alaa habadan Nii Sarjanxin barakani. Na wunla en səndəməne sarijanma nən kewali naxine ma naxanye en faxama, en yi nə habadan Ala batue.

¹⁵ Na nan a ligaxi Yesu findixi layiri nənən sabun na alogo Ala naxanye xilixi, ne xa nə habadan kəən sətə, a e tuli sa naxan na. A faxa na nan ma, a findi e xunba seen na yulubine yi naxanye ligaxi na layiri singen waxatini. ¹⁶ Amasətə xa layirin xidixi lan muxuna nde kəə yitaxunna ma, na mi kamale fə na kanna na faxa. ¹⁷ Kəən mi taxunma fanni a kanna mən jəjə fə a na faxa, a layirin yi rakamali. ¹⁸ Nanara, hali layiri singen yetəna, a mi fələ benun wunla xa mini. ¹⁹ Musa to yelin yamarine birin fale yamaan birin xa fata sariyan na, a yi turadine nun kötöne wunla tongo, e nun igena, e nun yəxəə xabe gbeela, a yi wunla xuya Sariya Kitabun nun yamaan birin ma jəxəndən na naxan xili hisopina.[‡] ²⁰ A yi a fala, a naxa, “Wunli ito nan layiri xidi seen na, Ala ε yamarixi naxan suxu feen ma.”[§] ²¹ Musa mən yi wunla xuya Ala Batu Bubun nun a rawali seene birin

^{‡ 9:19:} Hisopi findixi sansi bili xurudin nan na e yulubi xafari wunla xuyama naxan na saraxabadeni. Na feen səbəxi Xərəyaan 12.22 kui. ^{§ 9:20:} Xərəyaan 24.3-8

ma. ²² Sariyan kui, fayida seen birin nasarijanxi wunla nan xən, anu, xa wunla mi mini, yulubin mi xafare.

Yesu saraxan nan yulubin xafarima

²³ A yi daxa na seene xa rasarijan na kii nin, bayo e findixi ariyanna seene misaale nan na. Koni ariyanna seene yətəen yi daxa e rasarijan saraxan na naxan dangu ne ra. ²⁴ Amasətə Alaa Muxu Sugandixin mi soxi yire sarijanxini, muxune naxan tixi, dənaxan findixi ariyanna misaala gbansanna ra, koni a soxi ariyanna yətəen nin, alogo a xa ti Ala yətagi en xa iki. ²⁵ A mi soxi a yətə badeni saraxan na sanja ma wuyaxi alo saraxarali kuntigin soma kii naxan yi yire sarijanxi fisamantenni jee yo jee sube wunla ra a yii. ²⁶ Bayo xa na nan yi a ra nun, Yesu yi tərəma nən nun sanja ma wuyaxi xabu dunuya da waxatina. Koni iki, waxati rajanni, a bata mini kənənni sanja ma keden han habadan, a a yətə ba saraxan na, a yi yulubine birin jən. ²⁷ Adamadiine birin faxan nən sanja ma keden pe, na xanbi ra kitin yi a li. ²⁸ Alaa Muxu Sugandixin fan findixi saraxan na na kii nin sanja ma keden pe, a muxu wuyaxi yulubin jən. A mən fama nən, koni a mi fama yulubi xafari feen na. A fama a legeden muxune nan nakisideyi.

10

Yesu saraxana

¹ Musaa sariyan findixi fe famatəne maligan nan na, e tan yətəen mi a ra. Nanara, saraxan naxanye bama waxatin birin jee yo jee, ne mi

nœ Ala batu muxune rakamalε. ² Xa e yi nœ na ra nun, muxune mi yi luyε e bε waxatin birin. Bayo Ala batu muxune yi sarijanma nœn nun sanja ma keden han habadan, e mi yi fa e yetε kolonjœ yulubi tongon na nun. ³ Koni na jœe yo jœe saraxane muxune yulubine rabirama e ma nœn. ⁴ Amasœtœ turaan wunla nun siin wunla mi nœ yulubin jœnjœ mumε!

⁵ Na nan a ligaxi, Yesu fa dunuja yi waxatin naxan yi, a yi a fala Ala xa, a naxa,
“I mi waxi saraxane nun kiseene xœn,
koni i bata n fati bœndœni tœn n xa.

⁶ Saraxa gan daxine nun yulubi xafari saraxane
mi rafan i ma.

⁷ Nayi, n yi a fala,
n naxa, ‘N tan ni i ra.
N ma fe sœbœxi Kitabuni.

Ala, n bata fa i tan sagoon ligadeni.*,”

⁸ Awa, a naxan singe fala, a naxa, “Saraxane nun kiseene nun saraxa gan daxine nun yulubi xafari saraxane mi rafan i ma.” Anu, sariyana e ba feen yamarixi. ⁹ Na xanbi ra, a mœn yi a fala, a naxa,
“N tan ni i ra, n bata fa i sagoon ligadeni.” Nayi, a yi saraxa singene ba na, a yi a masara a nœnœn na.

¹⁰ Yesu Alaa Muxu Sugandixina a sagoon naxan ligaxi, a yi a fati bœndœn ba saraxan na, na en sarijanma nœn sanja ma keden pe han habadan.

¹¹ Saraxaraline birin e wanla kœma lœxœ yo lœxœ. E saraxane bama yœye, naxanye mi nœ yulubin xafare mumε! ¹² Koni Yesu tan, na saraxa keden peen nan ba yulubine fe ra, a yi dœxœ Ala yiifanna ma han habadan. ¹³ Iki a Ala mamœma alogo a xa

* **10:7:** Yaburin 40.7-9

a yaxune lu a sanna bun ma. ¹⁴ Amasotō muxun naxanye rasarijanma, a bata ne rakamali saraxa keden peen xən han habadan.

¹⁵ Alaa Nii Sarijanxin fan na feen seren bama en xa. A fala singen naxan ti, a naxa,

¹⁶ “Layirin ni i ra nxu nun Isirayila kaane naxan xidima:

Na waxatin na dangu,

n nan n ma sariyane sama nən e bəjəni,

n yi e səbe e xaxinla ma.[†]”

Margin naxa na kiini.

¹⁷ A mən naxa,

“N mi fa n xaxili luma e yulubine

nun e sariya kala feene xən sənən.”

¹⁸ Anu, ne na mafelu, saraxa mi fa bama yulubina fe ra.

En na en tunnafan

¹⁹ Nayi, ngaxakedenne, en xaxili ragidixi so feen na yire sarijanxi fisamantenna nin Yesu wunla barakani. ²⁰ A so dəen naxan nabixi en xa, kira nənen nan na ra naxan tixi nii rakisin ma, en nəs sigə ye masansan dugin xanbi ra naxan xən, kiraan naxan findixi a fati bəndən na. ²¹ En ma saraxarali kuntigin nan Ala Batu Banxin xunna, ²² nayi, en xa en maso Ala ra bəjə sarijanxin nun denkəleya dəfexini, en bəjən to sarijanxi feene birin ma, en xaxinla en yalagima naxanye ma, en fati bəndən to maxaxi ige sarijanxin na. ²³ En lu en tiyə en yigina fe ra yamani, amasotō naxan en tuli saxi, na tinxin. ²⁴ En na en jəxə lu en bode xən ma, en yi en bode rawəkile xanuntenyaan nun wali

[†] **10:16:** Yeremi 31.33-34 naxan bata yi səbe nun Heburune 8.8-12 kui.

fajni rabaan ma. ²⁵ En nama en mε en ma malanne ra alo muxuna ndee darixi a ligε kii naxan yi. Koni en na en bode ralimaniya waxatin birin, alo en to Marigma lɔxən toon masoe.

²⁶ En yelin xanbini jøndin kolonna søtε, xa en na a rakeli a ma, en lu yulubin ligε, saraxa mi fa en yii sønøn yulubin mafelu feen na, ²⁷ fø kití famatøøn nun tεε gbeen gaxuna naxan Ala matandi muxune halagima. ²⁸ Ala sariyan naxan so Musa yii, naxan yo na yi na kala, na kanna yi faxama kinink-intareyaan nin, xa muxu keden hanma firin bata sereyaan ba.‡ ²⁹ Awa, na kanna mi saranjε a kewanle ra ba, naxan na Alaa Dii Xemena fe rayelefu, hanma naxan na Alaa layirin xidi wunla rafεya naxan a sarijanma, hanma naxan na Ala hinantenna Nii Sarijanxin nasøtø? ³⁰ Bayo en tan a kolon naxan a falaxi, a naxa, “N tan nan gbeejøxøtiin na, n tan nan donle saranma e yatεne ra.” E nun møn, a naxa, “Marigma a yamaan makitima nøn.§” ³¹ Gbalon na a ra xa muxun bira habadan Ala ra.

³² Na lɔxø singene fe xa rabira ε ma, ε Alaa kεnønna søtø waxatin naxan yi. ε tunnafan nøn yøngε xødexen nun tørøyani na waxatini. ³³ E yi ε konbima yamaan yøtagi waxatina nde yi, ε ε tørø. Waxati gbøtε, naxanye na fe sifan søtø, ε kafu nøn ne ma. ³⁴ ε yi kininkinin kasorasane ma, ε yi tin søwani muxune yi ε yii seene tongo, bayo ε yi a kolon fa fala ε yii se fisamantenne ramaraxi habadan. ³⁵ Nayi, ε xaxili ragidixi naxan ma, ε nama na rabejin, bayo a findima nøn køntøn

‡ **10:28:** A mato Sariyane 19.15 kui. § **10:30:** Sariyane 32.35-36

gbeen na ε xa. ³⁶ Ε makoon tunnafanna ma, alogo ε na Ala sagoon liga, a ε tuli sa naxan na, ε yi na sotə. ³⁷ Amasotə Kitabuna a falaxi kii naxan yi, a naxa, “A bata lu ndedi, siya di, naxan fama, na yi fa, a mi fa buma.

³⁸ Koni n ma tinxin muxun nii rakisin sotəma nən a denkeleyaan xən.*

Anu, xa naxan xetə a xanbi ra, na kanna mi n kənenjə.”

³⁹ En tan mi xetəma en xanbi ra, en yi halagi, koni en luma denkeleyani nən, en niin yi kisi.

11

Denkeleyana fe

¹ En na la en yigin na, en yi xaxili ragidi feen ma en mi naxan toma, na nan denkeleyaan na. ² A singe ra muxune sereya fajin sotə e denkeleyaan nan xən.

³ Denkeleyaan xən, en na a kolon fa fala dunuŋa daxi Ala fala xuiin nan ma. Nanara, en seen naxanye toma ne mi fataxi fe toxine ra.

⁴ Denkeleyaan xən, Habila yi saraxan ba Ala xa naxan yi fisa Kayini gbeen xa. Ala yetəen yi sereyaan ba a saraxana fe ma, fa fala, a tinxin muxun nan a ra. Denkeleyaan xən, hali Habila to bata faxa, koni a mən falan tima.*

⁵ Denkeleyaan xən, Xenəki yi te kore xənna ma, a mi faxa, a mi fa to sənən. Amasotə Ala bata yi a xali. Benun a xa xali kore, a bata yi na serejəxəyaan sotə nun fa fala a bata Ala kənen.† ⁶ Muxu yo mi

* **10:38:** Xabakuki 2.3-4 * **11:4:** A mato Dunuŋa Fələn 4.3-10
kui. † **11:5:** A mato Dunuŋa Fələn 5.18-24 kui.

Ala kənənje dənkeleyaan xanbi, bayo naxan fama
 Ala ma, fō na xa la a ra nən fa fala Ala na yi, e nun
 muxun naxanye a fenma, Ala ne kəntənna firma
 nən.

⁷ Dənkeleyaan xən, Nuhan to rakolon fe
 famatəne fe yi, a munma yi naxanye to, a yi
 kunkin nafala Ala yeeragaxun ma a tan nun a
 denbayaan nakise naxan kui. A dənkeleyaan yi
 findi dunuya muxun bonne yalagi xunna ra, a tan
 yi tinxinyaan sətə a kəen na dənkeleyaan xən.

⁸ Dənkeleyaan xən, Ala to Iburahima xili, a yi a
 falan suxu, a siga na yamanani, a yi naxan sətəma
 a kəen na, hali a to mi yi a kolon a sigan dənaxan
 yi. ⁹ Dənkeleyaan xən, Ala a tuli sa yamanan naxan
 na, a dəxə mənni xəjəyani. A yi lu bubune kui,
 alo Isiyaga nun Yaxuba fan a ligi kii naxan yi, Ala
 naxanye fan tuli sa na kəe kedenna ra. ¹⁰ Amasətə
 Iburahima yi taan nan maməma nun naxan bətən
 sa kii kənde, Ala naxan ma fe yitən, a yi a ti.‡

¹¹ Dənkeleyaan xən, Iburahima fan yi sənbən sətə
 a nə diin sətə hali a to bata yi fori, hali gbantan to
 yi Saran fan na, amasətə naxan bata yi a tuli sa,
 a yi laxi na kanna tinxinyaan na. ¹² Nanara, hali
 faxan to bata yi maso a ra, a bənsən wuyaxi bari
 nən, naxanye yi wuya alo sarene hanma baan xən
 nəmənsinna naxanye xasabin mi nəe yate.

¹³ Na muxune birin faxa dənkeleyaan nin. Ala
 e tuli sa naxanye ra, e mi ne sətə, koni e e to nən
 wulani, e sewa e fe ra. E yi e ti a ra fa fala a
 xəjən nun sigatiin nan tun e tan na dunujani ito

‡ **11:10:** A findixi Yerusalən nənən nan na naxan ariyanna yi. A
 mato Heburune 11.16 nun 12.22 kui.

yi. § ¹⁴ Naxanye falan tima na kiini, ne a yitama nən fa fala a e dəxəden nan fenma e yətə xa. ¹⁵ E keli yamanan naxan yi, xa na xənla yi e suxu nun, waxatina nde e yi fərən sətəma nən e xətə na. ¹⁶ Koni e yi taa fisamantenna nan fenma, naxan findixi ariyanna ra. Nanara, na yagin mi Ala ma, e na a xili a e Ala, amasətə a bata taani tən e xa.

¹⁷ Dənkəleyaan xən, Ala to wa Iburahima kənaan fəsəfəsə feni, Iburahima mi tondi Isiyaga bə saraxan na a xa. Ala naxan tuli saxi, na yi tin a dii xəmə kedenna bə saraxan na, ¹⁸ hali Ala to bata yi a fala a xa nun, a naxa, “Naxanye yatəma i bənsənna ra, ne minima Isiyaga bənsənna nin.”* ¹⁹ Iburahima yi laxi a ra nun fa fala a Ala nəs Isiyaga rakelə nən sayani. A dii xəmen mən yi raxətə a ma, na feen yi findi taxamasenna ra.

²⁰ Dənkəleyaan xən, Isiyaga yi duba Yaxuba nun Esayu xa lan waxati famatəne ma.

²¹ Dənkəleyaan xən, benun Yaxuba xa faxa, a duba nən Yusufu a dii xəmə keden kedenne birin xa. A yi a tingilimati a dunganna xunna, a yi Ala batu.

²² Dənkəleyaan xən, benun Yusufu xa faxa waxatin naxan yi a Isirayila kaane ramini feen fala nən Misiran yamanani, a yamarin fi lan a binbina fe ma.

²³ Dənkəleyaan xən, Musa bari waxatin naxan yi, a sətə muxune yi a luxun kike saxan, bayo e bata yi a to, a dii fajin nan yi a ra, e mi gaxu mangana tənna yee ra.

§ **11:13:** A mato Dunuja Fələn 23.4 kui. * **11:18:** A mato Dunuja Fələn 21.12 nun 22.1-14 kui.

24 Dënkeléyaan xən, Musa to gbo, a mi tin e xa a xili fa fala Misiran Mangana dii temena dii xemena. **25** A yi tin a ma a e nun Alaa yamaan xa jaxankata e bode xən, benun a xa lu yulubini jaxunni naxan mi buma. **26** A yi rafan a ma, a xa jaxankata Alaa Muxu Sugandixina fe ra benun a xa Misiran yamanan nafunle sətə bayo a yeeen yi tixi a kəntən famatəən na.

27 Dënkeléyaan xən, Musa yi keli Misiran yamanani, a mi gaxu mangan xələ feen na. A yi a tunnafan alo a yi Ala totaren toma nun. **28** Dënkeléyaan xən, a yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla[†] yamarine suxu, a wunla xuya banxine dəeñe ma alogo Halagi Ti Malekan nama Isirayila dii singene faxa.

29 Dënkeléyaan xən, Isirayila kaane yi Baa Gbeela gidi, alo e yi xaren nan na, koni Misiran kaane to kata gidideni e birin yi mamin igeni.

30 Dënkeléyaan xən, Yeriko taan nabilinna yinna yi bira, e yelin xanbini a rabilinje xii solofera. **31** Dënkeléyaan xən, yalunde jaxanla Raxabi mi halagi dënkeléyatarene xən, amasətə a xərane yisuxu nən ki fajı naxanye yi taan nakərəsimə wundoni.[‡]

32 N mən nanse falə? Waxati mi n yii, n Gedeyən ma fe fala, hanma Baraki hanma Samisoñ hanma Yefite hanma Dawuda hanma Samuyəli hanma

[†] **11:28:** Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nən Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine də wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xərəyaan 12.1-13 kui. [‡] **11:31:** A mato Yosuwe 6.12-21 kui.

nabine. ³³ Ne yamanane nō dənkəleyaan nan xən. E tinxinyaan liga. Ala e tuli sa naxan na, e yi na sətə. E yi yatane də xidi. ³⁴ E teen sənbən natu. E tanga silanfanna ma, § e sənbətareyaan yi masara sənbən na, e fangan sətə yəngeni, e sofa xəjene kedi. ³⁵ Naxanla ndee faxa muxune yi xətə e ma keli sayani.* Muxu gbətə yi jnaxankataxi, koni e tondi e xunbə alogo e xa marakeli fisamantenna sətə sayani. ³⁶ E yi ndee magele, e yi ndee bulan. E yi ndee xidi, e yi e sa kasoon na. ³⁷ E yi e magələn. E yi ndee yixaba səraan na. E yi ndee faxa silanfanna ra. Ndee yi maraberı baxi yəxəe xabe dugine nun sii xabe dugine nan na, e yii gelixi, e bəsənxənyaxi, e jnaxankataxi. ³⁸ E yi xuyaxi ayi burunna xun xən geyane fari. E dəxə faranne nun yinle ra. Anu, e tan nərən mi lan dunuňa muxune ye.

³⁹ Na muxune birin sereya fəjin sətə e dənkəleyaan nan xən, anu, Ala e tuli sa naxan na, e mi na sətə. ⁴⁰ Koni Ala bata a ragidi a xa fe fəjini tən en xa alogo na muxune fe nama kamali en xanbi.

12

Ala nan en xuruma

¹ Bayo en nabilinxı yama gbee sifani ito nan na en serene ra, nayı, en na en mə en yulubine nun en hake goronne ra naxanye en madiganma, en yi en tunnafan xatajəxəya giini naxan nagidixi en ma. ² En na en yəen ti Yesu ra, naxan dənkəleyaan

§ **11:34:** Silanfanna: Sofane yəngeso dəgəmana. * **11:35:** A mato Mangane Singen 17.17-24 kui.

kiraan nabixi en xa e nun naxan mɔn a rakamalima. A tan naxan a mɛ s̄ewan na naxan yi finde a gbeen na, a yi a wɛkile faxan ma wudin fari, a mi na yagin yate. Na xanbi ra, a yi dɔxɔ Alaa manga gbeden yiifanna ma.

³ Ε miri Yesu ma naxan dija yulubi kanne besenxɔnya gbee sifani ito bun ma alogo ε niin nama rafɔrɔ, ε yigitegε. ⁴ Amasɔtɔ ε munma yulubin yɛnge singe han ε wunla yi mini. ⁵ Ε batajinan na falan na, Ala ε ralimaniya naxan na, a ε xili fa fala “A diine.” A naxa,
 “N ma diina,
 Marigin nema i xure,
 i nama yo na ma.
 A nema i sɔnna yite i ra,
 i bɔjen nama kala.
⁶ Amasɔtɔ Marigina a xanuntenne xuruma nɛn.
 A naxanye birin yatɛxi a diine ra
 a ne fe jaxine saranma e ra nɛn.”*

⁷ Ε tɔrɔne yisuxu ε yi, bayo Ala ε xuruma nɛn alo a diine. Diin mundun na naxan fafe mi a xuruma? ⁸ Xa Ala mi ε xuruma alo a lan birin ma kii naxan yi, na luxi nɛn alo ε mi findixi a diine ra fɔ muxu gbetena diine. ⁹ En birinfafane en xuruma dunuya yi, en yi e binya. A mi lanjɛ nayi ba, en xuru en niin kanna ma dangu ne ra, en yi nii rakisin sɔtɔ? ¹⁰ En fafane en xuruma waxatidi tun, alo a lanxi e miriyani kii naxan yi. Koni Ala en xuruma en munanfanna nan ma, alogo en xa a sarijnanna sɔtɔ. ¹¹ Muxun nema xure, a mi s̄ewɛ na ra bayo a xɔlɔ. Koni dɔnxɛn na, naxanye xuruxi, ne a tɔnɔn sɔtɔma nɛn bɔjɛ xunbenla nun tinxinyani.

* **12:6:** Sandane 3.11-12

Xaranna nun maxadina fe

¹² Nanara, ε xa ε xadan yiine yixədəxə, ε yi ε xinbine sənbə so ken! ¹³ Ε sigan ti kira tinxinxine nan xən, alogo naxanye godoma e sanna ma, ne sanna nama kala, fə e kəndəya.

¹⁴ Ε yixədəxə, lanna xa lu ε nun muxune birin tagi, ε mən yi sarijan. Amasətə muxu yo mi Margin toε sarijanna xanbi. ¹⁵ Ε a ligə ε yeren ma, muxu yo nama fula Alaa hinanna ra. Ε sese nama ligə alo sansi salen xələn naxan solima, a yəngəne rakeli ε tagi, a ε wuyaxi dabari. ¹⁶ Ε a ligə ε yeren ma, muxu yo nama findi yanga suxun na hanma dina rabatutarena alo Esayu naxan a foriya tiden masara donseen na. ¹⁷ Ε a kolon fa fala dənxən na, a wa nən kəen duban xən a baba yii, koni a mi a sətə. A yi feen birin ligə, koni na mi feene maxətə mumə, hali a to wuga.

¹⁸ Ε mi luxi alo Isirayila kaan naxanye e maso geyaan na yiin dinjə ε naxan na e nun təen nun dimin nun kunda yidimixin nun foyena. ¹⁹ Ε mi xəta xuiin nun Ala fala xui magaxuxin məxi alo ne. E fala xuiin mə waxatin naxan yi, e yi Musa mafan, a e nama fa fala gbətə mə sənən. ²⁰ Amasətə e yi gaxuxi Ala yamarin yee ra, naxan a fala, a naxa, “Naxan na a sanna ti geyaan ma, a xa magələn han a faxa hali subena.”[†] ²¹ Na feen yi magaxu ayi han Musa yi a fala, a naxa, “N bata gaxu han n xuruxurunma.”

²² Koni ε ε masoxi Siyon geyaan nan na, habadan Alaa taana, Yerusalən ariyanna yi. A maleka wuli wuli wuyaxi malanxi naxanaxani. ²³ Ε bata maso

† **12:20:** A mato Xərəyaan 19.12-13 nun Sariyane 9.19 kui.

denkeleya yamaan na, Alaa dii singene, naxanye xili sebexi ariyanna yi. \mathfrak{E} bata maso Ala ra, muxune birin ma kitisana. \mathfrak{E} bata maso tinxin muxune ra naxanye niin sarijan. 24 \mathfrak{E} bata maso Yesu ra naxan layiri n \mathfrak{n} n \mathfrak{e} n \mathfrak{i} t \mathfrak{o} nxi, a wunla yi mini, a fala ti kiin yi fisa Habil a wunla gbeen xa.

25 \mathfrak{E} a liga ε yeren ma naxan falan tima ε xa, ε nama tondi na xuiin name. Amas $\mathfrak{t}\mathfrak{o}$ Ala to Isirayila kaane rakolon dunuja yi, e tondi n \mathfrak{n} \mathfrak{e} n, e yi naxankata. Nba, en tan kisima nayi di, xa en tondi na falan me naxan fataxi ariyanna ra? 26 Na waxatini, a fala xuiin b \mathfrak{o} x \mathfrak{o} n naxuruxurun n \mathfrak{n} \mathfrak{e} n, koni iki a bata en tuli sa, a naxa, “N m \mathfrak{o} n b \mathfrak{o} x \mathfrak{o} n \mathfrak{i} maxama n \mathfrak{n} \mathfrak{e} n sanja ma keden e nun kore x \mathfrak{o} nna fan.” 27 Fa fala, “sanja ma keden” na bunna n \mathfrak{e} n \mathfrak{e} n, naxan yo yimaxama dunuja yi, a na bama n \mathfrak{n} \mathfrak{e} n alo dali seene. Naxanye mi mamaxe, ne yi lu.

28 Nanara, en to mangayaan s \mathfrak{o} t \mathfrak{o} ma naxan mi mamaxe, en barikan bira Ala xa, en na Ala batu a tinna kui binyen nun gaxuni. 29 Amas $\mathfrak{t}\mathfrak{o}$ en ma Ala m \mathfrak{o} n luxi n \mathfrak{n} \mathfrak{e} n alo halagi ti t \mathfrak{e} ena.

13

En na Ala k \mathfrak{n} enma kii naxan yi

1 \mathfrak{E} lu ngaxakedenyaa xanuntenyani. 2 \mathfrak{E} nama jinian x \mathfrak{o} ne yisuxun x \mathfrak{o} n ma amas $\mathfrak{t}\mathfrak{o}$ ndee malekane yisuxu na kii nin, hali e to mi yi a kolon. 3 \mathfrak{E} j \mathfrak{o} x \mathfrak{o} lu kasorasane x \mathfrak{o} n, a xa liga alo ε birin nan kasoon na. \mathfrak{E} j \mathfrak{o} x \mathfrak{o} lu muxu naxankataxine x \mathfrak{o} n, a xa liga alo ε birin nan t \mathfrak{o} r \mathfrak{o} xi.

\ddagger **12:26:** Xage 2.6

⁴ Muxun birin xa futun binya, yalunyaan nama a xəsi. Ala yanga suxune nun yalundene kitima nən.

⁵ Ε dunuja yi gidin nama findi gbeti xənxənna ra. Seen naxan ε yii, na xa ε wasa amasətə Ala bata a fala, a naxa, “N mi kele i dəxən mumε, n mi ε rabəjənŋε fefe ma.”* ⁶ Nayi, en xa xaxili ragidi fa fala,

“Marigin nan n mali muxun na,
n mi gaxun sese yee ra!

Adamadiin nəe nanfe ligε n na?”†

⁷ Ε xaxili lu ε yeerati singene xən, naxanye Alaa falan ti ε xa. Ε miri e dunuja rajanna kiin ma, ε yi e raliga e denkeleyani. ⁸ Yesu Alaa Muxu Sugandixin yi kii naxan yi xoro, a mən na kii nin to, a luma na kii nin habadan. ⁹ Ε nama tin xaran xəŋε sifa yo ma naxan ε ratantanma. Amasətə a lan en niin xa sənbən sətə Alaa hinanni, koni don seene yamarine fe mi a ra, naxanye tənə mi na.

¹⁰ Saraxa gandena nde en tan yii, Ala Batu Bubuna saraxaraline mi daxa e yi na saraxa seen don.‡ ¹¹ Amasətə saraxarali kuntigin suben naxan ba yulubi xafari saraxan na, a ne wunla xalima yire sarihanxi fisamantenna nin. Koni e gbindin tan ganma yamaan daaxaden fari ma nən.§ ¹² Nanara, Yesu fan faxa taan xanbi ra, alogo a xa yamaan nasarijan a yeteen wunla xən.* ¹³ Nayi, en siga a fəxə ra yamaan dəxəden fari ma,

* **13:5:** A mato Sariyane 31.6 nun 31.8 nun Yosuwe 1.5 kui.

† **13:6:** Yaburin 118.6 ‡ **13:10:** Na findixi ariyanna gbeen nan na, Yesu soxi dənaxan yi. A mato Heburune 9.11-14 kui. § **13:11:**

A mato Saraxaraline 16.27 kui. * **13:12:** A mato Yoni 19.17-20 kui.

en sa a yagin *ŋəxənna* sətə. ¹⁴ Amasətə taa mi en yii dunujnani ito yi naxan buye. Taan naxan fama, en na nan fenma. ¹⁵ Nayi, en ma tantunna xa findi saraxan na naxan nalima Ala ma waxatin birin, en yi lu en tiye a xinla ra. ¹⁶ E nama *ŋinan* ε fe fajin naba, ε yi ε bode mali ngaxakedenyani, amasətə na saraxa sifan nan nafan Ala ma.

¹⁷ E ε yεeratine fala xuiin suxu ε xuru e sariyan bun. Amasətə e ε niin nakantanma, bayo e fan e dentegema nən. Nayi, ε liga e xa wanla kε sewani benun a xa e tərə, bayo na tənə mi ε tan ma.

¹⁸ E lu Ala maxandε nxu xa. Amasətə nxu laxi a ra a nxu bata xaxili sətə, e nun nxu waxi a xən ma nxu xa sigan ti fe fajin nin. ¹⁹ N na ε mafanma ε Ala maxandi alogo n xa xεtε ε ma mafureñ!

Dubana

²⁰ Bəjε xunbenla Ala, naxan en Marigi Yesu rakeli sayani habadan layirin xidi wunla barakani, Yesu naxan a *ŋəxə* luma en xən alo xuruse rabana, ²¹ na Ala xa fe fajin birin fi ε ma, alogo ε nə a sagoon ligε, naxan a kənənje. Ala xa na liga Alaa Muxu Sugandixin Yesu xən, binyen fiin naxan ma habadan. Amina.

Fala dənxene

²² Ngaxakedenne, n na ε mafanma, ε tuli mati maxadi falani ito ra dijnani amasətə n kədin naxan səbəxi ε ma ito ra, a mi gbo. ²³ E xa a kolon a en ngaxakedenna Timəte bata mini kasoon na. Xa a fa sinma, nxu birin fe ε fema.

²⁴ Nxu xa ε yεeratine nun ε yama sarijanxin birin xəntən. Itali kaane fan ε xəntən.

²⁵ Ala xa hinan ε birin na.

Kisin Kiraan Kitabuna

**The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.
La Sainte Bible en langue Yalunka avec le titre: «Kisin
Kiraan Kitabuna» Publié par Traducteurs Pionniers
de la Bible en collaboration avec la mission MCA à la
Préfecture de Faranah, République de Guinée 2012**

**Copyright du text: © 2012—Traducteurs Pionniers de
la Bible. Cette création est mise à disposition selon le
Contrat Paternité-Pas d'Utilisation Commerciale-Pas
de Modification 3.0 Unporteddisponible en ligne
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> ou
par courrier postal à Creative Commons, 171 Second
Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.**
copyright © 2012 Pioneer Bible Translators

Language: Yalunka

Translation by: Pioneer Bible Translators

..

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

47153269-13a8-5fdd-8537-530b29da9f78